

FRANK SEJERSEN

ARKTISKE FOLK SOM STATISTER OG AKTØRER PÅ DEN GLOBALE SCENE

I den moderne kaosteori ser vi påstanden om, at et slag med en sommerfugls vinge i Kina kan være starten på en orkan i Caraibien. Som pendant hertil hævder den moderne antropologi, at kultur og samfund ikke kan anses som isolerede øer (Barth 1969:11). Det er idéer, det er værd at gå videre med. Med eksempler fra Arktis vil jeg vise, hvordan indfødte folk er statister og aktører på den globale scene i dag, og hvordan de var det, selv før de første opdagelsesrejsende kom til Arktis. Arktiske folk kan ikke betragtes som isolerede, men må ses som dele af yderst mangespektrede relationer, der har forgreninger til store dele af verden. De arktiske folk bliver påvirket af relationerne og påvirker selv disse relationer. Et af de aktuelle eksempler, jeg vil fremhæve, omhandler vestlige dyreværns- og miljøorganisationers kampagner mod fangst i Arktis. På baggrund af nye økopolitiske ideologier er disse kommet på kollisionskurs med arktiske folk, og de har indledt en storstilet hetz mod arktiske folks fangst, handel og selvbestemmelse. Eksemplet viser samtidig, hvordan arktiske folk kæmper for at modvirke anti-fangstkampagnerne – et arbejde, der viser deres position som aktører på den globale scene.

Arktiske folk som statister på den globale scene

Arktis var allerede i antikkens Grækenland et sagnomspundet sted. I det tredje århundrede f.Kr. krydsede Pytheas fra Masillia den arktiske cirkel i sin søgen efter det nordlige land, han kaldte Ultima Thule (den yderste grænse). Han vendte hjem bl.a. med historier om den fantastiske midnatssol, men hans historier blev dengang modtaget med skepsis, idet man betragtede Arktis som et ugæstfrit sted, som ikke var et besøg værd, og hvor ingen kunne leve (Riffenburgh 1993:9). Historien om midnatssolen måtte være det pure opspind! Opfattelsen af Arktis som et koldt og øde sted, hvor man måtte kæmpe mod naturens værste sider, blev en meget sejlivet myte, som lever i bedste velgående i dag. Nogle af de opdagelsesrejsende, som tog mod nord, var med til at opretholde og udvikle denne myte, når de bragte deres mere eller mindre fantasifulde historier med hjem. På en dansk ekspedition i 1963 deltog den franske kirurg Pierre Martin Bruzen de la Martinie-re, og han må betegnes som en af de mere kreative af mytemagerne. Han forvandlede geografi, fauna og folk i Arktis til en uigenkendelig og brutal fantasiverden. Måske på

grund af hans gode fantasi, blev hans rejsebeskrivelser overordentlig populære og oversat til hele seks sprog og udgivet i mindst 16 oplag (op.cit.:10). Han fik med sin bog en utrolig indflydelse på den europæiske opfattelse af Arktis. Markedet af populærlitteratur blev oversvømmet med lignende fantasihistorier i takt med den stigende frekvens af ekspeditioner. Arktis blev et af de geografiske hvide felter på landkortet, som kom til at repræsentere en uberørt og nådesløs natur, der skulle overvindes. Det ukendte skulle opdaget, men paradoksalt nok forblev Arktis et geografisk arnested for ukendte mysterier, på trods af den stigende ekspeditionsaktivitet. Det skyldes måske, at Arktis for europæerne blev et kulturelt og nationalt referencepunkt for „det vilde“. Polarforskerne – heriblandt de danske og norske – blev hyldet som nationale helte af store forsamlinger, når de vendte hjem fra deres lange ekspeditioner. De opdagelsesrejsende inkarnerede forestillingerne om nationens storhed, menneskets tapperhed og kamp mod naturen. Bruce Riffenburgh skriver meget rammende om polarforskernes rolle i den nationale kontekst:

De blev afbildet som rejsende ind i de uudforskede områder på jorden, hvor de blev konfronteret med konstante udfordringer og farer, både naturlige og menneskelige. Med socialdarwinismen og Vestens krav om overvindelse af den fysiske verden som ideologisk retfærdiggørelse af deres handlinger, fik de med tvang banet vejen for imperialistisk og national ekspansion via en overvindelse af den naturlige verdens udfordringer; bekæmpelse af „barbari“; eksport af kristendommen; kortlægning og afgrænsning af det ukendte samt etablering af handel. Eftersom en fortsat ekspansion udgjorde et middel til at opnå eller fastholde den moralske, etniske, åndelige og fysiske overlegenhed, blev opdagelsesrejsen dermed et instrument, der både retfærdiggjorde imperialistiske og nationalistiske politiske doktriner og inkarnerede en nations påståede kollektive, kulturelle overlegenhed. (op.cit.:2)¹

Arktis blev i lige så høj grad et symbolsk som et geografisk sted. Ud over opdagelsesrejsende lod mange antropologer sig ligeledes fascinere af eskimoernes „simple“ kultur og brug af naturen. De arktiske kulturers udvikling blev forklaret som tilpasning til de barske naturforhold. Kaj Birket-Smith har bl.a. opdelt sin bog *Eskimoerne* fra 1927 i kapitler som „Kampen for føden“ og „Kampen mod kulden“. Det var især eskimoer i Alaska, Canada og Grønland, som vakte antropologernes interesse. De subarktiske eskimoer (aleut og yup'ik) og indianere (bl.a. innu og dene) fik ikke samme opmærksomhed, fordi de arktiske eskimoer leverede det rigtige materiale til den tids forestillingsbilleder (Fienup-Riordan 1990:11). Fascinationen havde mange facetter. De indfødtes påståede simple teknologier, levevis og livsopfattelser blev ofte betragtet som en direkte konsekvens af deres tilpasning til den ugæstfrie natur. De hedenske, primitive og morderiske eskimoer (Vejlager 1934:64) var prisgivet og styret af naturen i deres kulturelle og sociale liv. De levede fra hånden til munden i en fastlåst subsistensøkonomi, hvor katastrofen hele tiden lurede om hjørnet. Arktiske folk var dikteret af naturen og årstidernes skiftet.

Men hvor stor overensstemmelse var der mellem tidligere tiders forestillinger og virkeligheden i Arktis? Var det så hårdt at bo „deroppe“? Vi ved, at tilværelsen til tider har været umenneskelig hård, når bopladser f.eks. blev ramt af misfangst. I dette mareridtsagtige scenario kan man hurtigt komme til at overse den materielle og kulturelle rigdom, som også prægede Arktis. I den forestillingsverden, mange europæere og nordamerikanere havde opbygget om Arktis, var der ikke megen plads tilovers til positive vinkler på Arktis og de „vilde“. De positive forestillinger, som eksisterede, byggede på en overromantisering af eskimoerne, hvor de blev fremstillet som ædle vilde; helte, der kunne kla-

re sig i den umenneskelige natur mod alle odds (se Fienup-Riordan 1990). En sådan holdning afspejles bl.a. i filmen *Nanook of the North* (1922), som blev efterfulgt af en hel Nanook-mani. Andre film som *Eskimo* (1933) og *Palos Bruddefærd* (1937) arbejder med det eskimoiske heltebillede. I en årrække spandt filmindustrien guld på det nye helteideal (se Fienup-Riordan 1995). Polarforskeren Knud Rasmussen, som instruerede den sidstnævnte film, så ifølge K. Frederiksen (se Frederiksen 1995) på eskimoerne og det kolde nord, som stedet hvor det virkelige liv udfoldede sig. Her var personer ikke lukket inde af kulturens snærende bånd, som det var tilfældet i den vestlige „civiliserede“ verden. Han var af den opfattelse, at eskimoerne som naturmennesker var frie mennesker (Rasmussen i Vejlag 1934:42). Rasmussen forfulgte på sine lange slæderejser tilværelsens urformer og rejste gennem en natur, som for ham gav plads til menneskets væsenskerne. I *Min rejse-dagbog* skriver han i ouverturen til rejsen: „Hej, Kammerater, lykkelige Mænd paa Tærskelen til muntre Aabenbaringer! Morgenerne skal løfte Fligen for det store ukendte, og med Solen løber vi vore Længsler i Møde!“ (op.cit.:25). Måske var Rasmussens udlængsel (flugten til det rigtige liv, som Frederiksen (1995:180) kalder det) lige så meget kollektiv som individuel, idet Første Verdenskrig havde mishandlet Europa og knækket manges tro på fremskridtet. Rasmussen udlevede folks længsel om at komme væk fra det krigsplagede Europa ved at drage mod „renere og højere breddegrader“, som Berlingske Tidende skriver ved hans afrejse den 1. april 1916 (op.cit.:150).

Arktis og eskimoerne har fungeret som spejlbilleder på livet i den vestlige „civiliserede“ verden. Et gennemgående tema i både de socialdarwinistiske og romantiske forestillinger var ideerne om eskimoernes isolation fra resten af verden og deres kamp mod naturen. Men det er spørgsmålet, om de har været så isolerede, som man har gjort dem til i beskrivelserne. Opfattelsen af dem som isolerede er snarere en vigtig bestanddel i myten om Arktis som det nyopdagede, uberørte og vilde – en myte, som allerede eksisterede med grækernes diskussion af Ultima Thule. Arktiske folk var således statister i en forestillingsverden konstrueret af mennesker, der boede tusindvis af kilometer fra de arktiske realiteter.

Arktiske folk som aktører på den globale scene

Besætningen på skibet Blossom var meget forundrede, da de i 1826 som de første opdagelsesrejsende tog kontakt til iñupiat i Nordalaska. Iñupiat var nemlig i besiddelse af metal og tobak – produkter som besætningen ikke havde regnet med at finde oppe i det kolde og umenneskelige nord. Robert Spencer (1959:462ff.) skriver med baggrund i Murdochs beskrivelser af den udstrakte brug af tobak langs hele den nordlige kyst. De fleste røg på trods af de meget høje priser: 20 blade tobak kostede 5 garvede rensdyrskind og flere meter senetråd. Folk, som besøgte kysten fra det inderste af Alaska, betalte store summer blot for det privilegium at kunne nyde ét enkelt hiv på en pipe tobak. For at få fuld valuta for pengene forsøgte man at holde røgen i sig så længe som muligt. Det resulterede ofte i, at rygerne besvimed eller var ved at omkomme af kraftige hosteanfald (se også Murdoch 1892:65-72 om tobakkens anvendelse og forskellige rygevaner). Tobakkens høje pris og placering i dagligdagen før den første kontakt i 1826 betød, at enkelte familier kunne specialisere sig i tobakshandel langs kysten. De fik tobakken fra bl.a. Diomedøerne mellem Alaska og Sibirien, hvor de havde tætte handelsrelationer med de yup'ik-eskimoer, som levede der (se bl.a. Burch 1988 samt Hickey 1979 om handelsre-

lationerne over Beringsstrædet). Norman Chance (Chance 1990:32) mener på baggrund af oplysninger fra John Simpson, som overvintrede i Point Barrow i 1852-53, at der var tale om en interkontinental handel mellem eskimoer samt chucktere i Sibirien på den ene side og eskimoer i Alaska på den anden. Yup'ik eskimoerne på Diomedøerne fungerede som mellemmand. Tobakken havde nået Sibiriens østkyst gennem handelsforbindelser med russere, som igen havde fået tobakken fra Europa, hvortil den var blevet indført af portugiserne i 1558 fra Amerika. Tobakshandelen var en luksushandel, men den viser de interkontinentale handelsrelationer, og i videre perspektiv sætter den spørgsmålstegn ved eskimoernes påståede isolerede liv og selvforsyning. Wendell Oswalt mener, at selvforsynende eskimoiske samfund i Alaska slet ikke eksisterede (Oswalt 1967:135, se også Schroeder 1989:58). Længe før det første møde mellem eskimoerne og de opdagelsesrejse- sende var de eskimoiske samfund i kontakt med andre samfund gennem migration, handel og udveksling. De var udadvendte og deltog i yderst komplekse udvekslingssystemer, som strakte sig langt ud fra Arktis. De var i høj grad aktører i et komplekst globalt handelssystem.

Arktiske folks ressourcer på verdensmarkedet

I midten af 1600-tallet startede den meget omsiggribende handel med hval- og pelsprodukter – en handel, hvor arktiske folks ressourcer fik stigende betydning på verdensmarkedet. Hvalbarder var i høj kurs i Vestens overklassemiljøer, hvor de blev anvendt til bl.a. korsetter og krinoliner. Barder var den tids plastik, og et meget brugt naturprodukt. Barder fra én hval var nok til at finansiere to års hvalfangst i Arktis (Bruemmer 1971:45). Olien, der kan udvindes fra hvalernes spæk, var ligeledes et af de meget eftertragtede og dyre produkter, som gjorde hvalfangsten rentabel. Hvalfangere fra bl.a. Holland, Danmark, England, Skotland, Norge og USA satte kursen mod nord for at fange de store og indbringende hvaler. Starten på den industrielle hvalfangst i Nordalaska blev markeret ved amerikaneren Thomas W. Rays gennemsejling af Beringsstrædet i 1848 med skibet Superior. På trods af områdets fremmedartethed og en lang række ukendte farer trodsede kaptajnen mandskabets frygt og rettede kursen mod det endnu meget lidt udforskede nordlige Alaska. Faldende hvalbestande i andre havområder og rapporter om mange hvaler i Chucktihavet set i 1826 og 1827, hjalp ham til at træffe denne svære beslutning. Kaptajn Rays fund af et stort antal olie- og barderige hvaler igangsatte en storstilet fangstaktivitet i Beringsstrædet. Allerede året efter udførte 70 skibe hvalfangst, og tallet steg løbende indtil 1852, hvor mere end 200 skibe opererede i farvandene. Fangstsæsonerne 1852-54 var imidlertid katastrofalt dårlige, hvorfor man formodede, at Beringsstrædet var blevet tømt for hvaler (Krugler 1984:154). Efter den Amerikanske Borgerkrig (1861-65) faldt priserne på hvalolie på grund af den nye petroleumsindustri, og mange firmaer måtte sælge deres hvalfangerskibe. Andre forsøgte at holde olieproduktionen oppe ved at jage hvalros, der ligesom hvalen er olieholdig – dog i betydeligt mindre mængder. I 1880 havde man på kun 12 år presset hvalrosbestanden til bristepunktet ved at slå 100.000 dyr ihjel. Det resulterede bl.a. i, at 1.000 ud af 1.500 eskimoer på St. Lawrence øen døde af sult i vinteren 1878-79 (Bockstoce 1986:137-142). Iñupiat var voldsomt berørt af de faldende bestande af både grønlandshval og hvalros – en direkte konsekvens af de globale markedskræfter.

Da de arktiske folks ressourcer blev en del af verdensmarkedet, blev de arktiske folk i højere grad en del af økonomiske, politiske og kulturelle processer i andre dele af verden. Efter sammenbruddet i den kommercielle hvalfangst indgik mange eskimoer i den ekspanderende og profitable pelshandel. Handlen med pels gav jægerne mulighed for at få adgang til eftertragtede produkter som mel, sukker, rifler, knive, alkohol, te, kaffe osv. Men som under hvalfangsten var jægerne berørt af de internationale konjunkturer og kulturelle processer. Den europæiske mode med høje hatte i 1800-tallet øgede f.eks. efterspørgslen på bæverskind. Det skabte i en periode bedre handelsmuligheder for mange indianske jægere. Senere måtte mange jægere dele den økonomiske nedtur i forbindelse med Wall Street-krakket i 1929 sammen med resten af Amerikas befolkning. Det er imidlertid vigtigt at holde sig for øje, at fangsten af pelsdyr og handlen med pels ikke på noget tidspunkt udkonkurrerede de almindelige jagt- og fangstaktiviteter, som var orienteret mod husholdet og samfundet. Eksempelvis nævner Bente Hansen, at end ikke den større monopolisering og stabilisering af pelshandlen kunne få dene-indianerne i Canada til at blive økonomisk afhængige af pelshandlerne: „Subsistensøkonomien var stadig den vigtigste økonomiske aktivitet for dene-indianerne“ (Hansen 1988:113), hvorfor indianerne kunne opretholde en vis kontrol over deres liv og sociale reproduktion.

Dengang som nu er det ikke kun inden for det økonomiske område, at globale processer er nærværende for arktiske folk. Magtpolitiske ændringer og relationer i verden påvirker i høj grad dagligdagen i nord. Under den kolde krig foregik der således en intensiv militarisering af hele Arktis. „Arktis har gradvist forandret sig fra at være et militært vakuum før Anden Verdenskrig, en militær flank mellem 1950 og 1970 til at være en militær front i 1980'erne“ (Østreng 1989:118). Eksempelvis blev inughuit (befolkningen i Thule) i 1953 tvangsforflyttet til et område længere nordpå for ikke at være i vejen for den amerikanske militærbase, der skulle ligge ved deres gamle boplads (se Brøsted & Fægteborg 1987). Overalt i Arktis har lokalbefolkningerne, indfødte som ikke indfødte, mærket militariseringen (se *The True North Strong and Free Inquiry Society* 1989). I Sibirien har militariseringen efterladt dybe ar i landskaberne samt forurening fra baser og prøvesprængningsområder. Robert Dyer fra Det Internationale Atom Energi Agentur regner f.eks. med, at hele 87 atmosfæriske og 40 underjordiske atomprøvesprængninger har fundet sted på den russiske ø Novaya Zemlya (Dyer 1995:10). Arktis blev en vigtig brik i koldkrigsperioden, blandt andet fordi afstanden mellem supermagterne var kortest over Nordpolen. Det eskalerede atomvåbenkapløb mellem USA og USSR begyndte imidlertid at kaste en for sort skygge over atomenergiens påståede goder for udviklingen. Derfor igangsatte den amerikanske Atom Energi Kommission (AEC) i 1960-61 en pr-kampagne, hvor man ville vise den amerikanske befolkning, at atomenergien kunne bruges til positive og fredelige formål. Der var bl.a. tanker om at sprænge en ny Panama Kanal med a-våben (O'Neill 1994). Eskimoerne i Nordalaska, inūpiat, og et landområde kun 50 kilometer sydøst fra den store by Point Hope blev udvalgt som henholdsvis forsøgspersoner og demonstrationsområde. Projektet, som fik navnet „Project Chariot“, gik i al sin enkelthed ud på at sprænge en havn i et godt rensdyrområde med en atombombe 100 gange kraftigere end den, man kastede over Hiroshima (se bl.a. Chance 1990:142ff.). AEC mente, at denne „fredelige“ brug af atomenergien ville bringe „...en ny tidsalder...[og] fremskridt“ (AEC citeret i Chance 1990:143). For inūpiat betød det begyndelsen på deres politiske kamp for større indflydelse over egne anliggender og territorium (Huntington 1992:42). Man organiserede sig for at bekæmpe truslerne mod sit

hjemland og arbejdede på at få offentligheden på sin side. Få år efter i 1962 skriver New York Times, at „Project Chariot må betegnes som afgået ved døden; dræbt af offentlighe- dens kritik af projektets konsekvenser for eskimoerne og deres fangstområder”² (O’Neill 1989:36). Eskimoernes spirende organisering i forbindelse med lokale problemstillinger som Project Chariot, dæmningsbyggerier og lovgivningen omkring trækfugle havde gi- vet resultater i de konkrete sager. Organiseringen lagde samtidig grunden til en generel politisk mobilisering og en bevidsthed om fælles identitet og problemer blandt eskimoer i Alaska (McBeath & Morehouse 1980:39ff.). Dette kom dem til gode under det meget udmattende lobbyarbejde, der fandt sted op til landrettighedsaftalen, *Alaska Native Claims Settlement Act*, som blev underskrevet i 1971.

Både når det handler om tobak og atomprøvesprængninger, er Nordalaska et eksem- pel på, hvorledes eskimoerne var og er aktører på den globale scene. Globale processer havde og har indflydelse på lokale forhold og igangsætter lokale processer; de er en del af eskimoernes dagligdag på godt og ondt.

Kampagnerne mod arktiske folks fangst

Hvis man i dag spørger fangere om, hvad deres største problemer er, så vil de ofte frem- hæve miljø- og dyreværnsorganisationernes kampagner mod deres fangstaktiviteter. Anti- fangstbevægelsen „er langt værre end truslen fra ressourceudviklere og mere undertryk- kende end kolonialistiske regeringer“, som dene-indianeren S. Kakfwi udtrykker det i en folder for organisationen *Indigenous Survival International*. Siden 60’erne har fangerne *både* oplevet en veritabel hetz mod deres fangstaktiviteter og massive forsøg på at under- minere markedet for deres fangstprodukter. Lad mig fremhæve nogle eksempler:

Den Internationale Hvalfangstkommission, IWC, beslutter bl.a. størrelsen på inuits³ hvalkvoter. I 1977 blev man i dette organ enige om at forbyde eskimoernes fangst af grønlandshval i Nordalaska. Der fandtes ikke videnskabeligt belæg for denne beslutning. Derimod var der et stort politisk pres fra forskellige anti-fangstorganisationer for at ind- føre forbudet. Beslutningen i IWC viser to ting: For det *første* illustrerer beslutningen fangernes politiske marginalisering, idet en international organisation påberåber sig autoritet til at forvalte indfødte folks ressourcer *hen over* hovedet på dem. Fangerne kun- ne og måtte ikke være repræsenteret ved kommissionens møder som andet end observa- tører. Officielt skulle USA forhandle på deres vegne – en meget uholdbar situation, når man betragter USA’s fredningsvenlige indstilling til hvaler. For det *andet* viser sagen, at kulturelle og politiske processer i USA og Europa kan have negative konsekvenser for indfødte folk. Antallet af organisationer, som arbejder for at indføre et stop for hval- fangst, er eskaleret siden 60’erne (Sejersen 1995:43,148). Mange af anti-fangstorganisa- tionerne fremstiller hvalerne som helt unikke dyr, der er hævet over andre arter. Denne fremstilling har spredt sig og er efterhånden blevet bredt accepteret i offentligheden og blandt politikere i den vestlige verden (se bl.a. Freeman & Kellert 1992). At hvalen har fået en fremtrædende placering i offentlighedens naturforståelse, må fangerne således føle i deres dagligdag gennem reducerede kvoter, forringede fangstmuligheder og en større usikkerhed om retten til fangstaktiviteter, handel mv.

Anti-pelskampagnerne er et andet eksempel. *Målet* med kampagnerne er at stoppe pelsfangsten, *midlet* er at underminere markedet. Via politiske initiativer har man sat ef-

fektive hindringer for handlen og dermed svækket fangsten. Her er EU's og USA's handelsblokade mod forskellige skindtyper et eksempel på linie med deres importforbud af hvalkød. Endvidere opfordrer anti-fangstorganisationerne offentligheden til at boykotte pelsprodukter og lægge pres på de personer, som går med pelse. EU forventer at implementere en forordning fra og med januar 1997, som vil forbyde import af skind fra 13 ikke-truede arter. Da EU er det største pelsmarked for de arktiske fangere, vil følgerne af en sådan handelshindring være uoverskuelige og katastrofale. „Hvis fangerne ikke kan opretholde en tilstrækkelig indkomst fra salg af pelsprodukter, da vil subsistensfangsten ligeledes være truet. Og undermineres den, vil den grundlæggende sociale struktur i indfødte folks samfunds blive belastet og truet“ (Feit 1988). Den igangværende offentlige debat i Vesten om dyrs forhold og naturudnyttelsen generelt har konsekvenser langt uden for vore egne grænser. Arktiske folk bliver ikke blot berørt af debatter i den Internationale Hvalfangstkommission, i EU og i nationale politiske forsamlinger. De er blevet decidede mål for politiske tiltag.

For at kunne forstå de kulturelle, sociale, politiske og økonomiske ændringsprocesser, som finder sted i Arktis, må man således også se på processer i andre dele af verden. Det er i denne sammenhæng vigtigt at fokusere på de kulturelle processer, som udspiller sig i magtfulde politiske centre. Og det ser ud til, at spørgsmål om miljø og dyr generelt har fået en central plads siden 60'erne i den offentlige debat. Hvalerne og sælerne er kommet til at spille en væsentlig rolle i de nye økopolitiske ideologier (se Kalland 1994), som er i opposition til tidligere tiders mere pragmatiske miljø- og dyreværnsetik. I dag omhandler debatten om sæler, hvaler og pelsdyr i mindre grad spørgsmål om miljøbeskyttelse og humane aflivningsmetoder. I stedet bliver vægten lagt på moralske og filosofiske problemstillinger. Flere og flere stiller spørgsmålet: „Selv om dyrene kan udnyttes på en økologisk og dyreværnsmæssig forsvarlig måde, er det så moralsk rigtigt at berøve dyr livet?“. Organisationer som *Animal Liberation Front*, *People for the Ethical Treatment of Animals* og *World Society for the Protection of Animals* er begyndt at tale for, at dyrene skal have rettigheder (animal rights), og at deres rettigheder ikke må krænkes. Det betyder, at dyrene har ret til ikke at blive udnyttet eller slået ihjel. De nye økopolitiske ideologier vil gøre op med den eksisterende antropocentriske naturforståelse, der fremstilles som roden til alle problemer, når det drejer sig om dyremishandling og naturødelæggelser (Sejersén 1995:21-39). Filosofen Peter Singer portrætterer den sociale og politiske bevægelse, der bygger på de nye økopolitiske ideologier, som en bevægelse, der er baseret på ny bevidsthedsgørelse: „Vi indser baggrunden for det tyranni, vi udøver over for andre arter“ (Nash 1989:140). Dyrene og naturen som sådan skal eksistere på lige fod med mennesket. Gary Snyder forestiller sig „en ny definition af demokrati, som vil inkludere repræsentation fra ikke menneskelige sfærer“ (op.cit.:127). Dyr, træer, floder og sten skal således have rettigheder og kunne blive repræsenteret i demokratiske institutioner. En af fortalere for udvidelsen af rettigheder til dyr og natur har formuleret ideen meget klart: „At slå en blomst ihjel...er lige så forkert som at slå et menneske ihjel“ (Paul W. Taylor op.cit.:155). De nye økopolitiske ideologier kan i høj grad karakteriseres som radikale. Deres brud med antropocentrismen relativiserer menneskets værdi og bliver med deres misantropiske indstilling umulig at forene med den nuværende opfattelse af demokrati og menneskerettigheder. Den humanistiske tanke, som sætter mennesket, dets interesser og frigørelse i centrum, foreslås erstattet af ideologier med et biocentrisk udgangspunkt, hvor naturen er i centrum. Da de biocentriske ideologier ikke tager hensyn

til menneskets interesser, støder man på udtalelser som „vi [vil] først og fremmest spørge om dyret i hvert enkelt tilfælde udsættes for lidelse. Er svaret til dette spørgsmål ja, så er vi modstandere af den pågældende måde at behandle dyret på. Og så er det ligeegyldigt om menneskene er danske landmænd, inuitter, sydeuropæere eller om de tror på Gud på den ene eller anden måde“ (Mollerup, direktør for Dyrenes Beskyttelse, 1988). Det er i denne sammenhæng værd at fremhæve, at verdens første og strengeste dyreværnslove, som direkte nævner dyrenes rettigheder, blev indført af Hitler i 1933-35 (se bl.a. Ferry 1992:142ff.). Menneskerettighederne bliver sat over styr, og fangerne i Arktis er de første, den nye ideologi bliver prøvet af på.

Det er klart, at fangerne opfatter kampagner for dyrenes rettigheder som et direkte angreb mod deres livsformer. Den efterhånden åbenlyse mission bag kampagnerne er at få fangerne til at stoppe med at gå på fangst. Kampagnerne *for* dyrenes rettigheder fremstår derfor som kampagner *mod* fangernes rettigheder. Det er meget lidt forståelse for indfødte folks rettigheder og kulturer blandt anti-fangstorganisationerne. Organisationerne mener ikke, at arktiske folk har ret til at bruge deres egne naturressourcer, ret til at handle på verdensmarkedet, ret til at håndtere deres egen udvikling eller ret til at deltage i politiske organer, hvor de har interesser. Et eksempel på intolerancen og den manglende forståelse for arktiske folks kulturer kom frem, da repræsentanten fra organisationen *Flora and Fauna Preservation Society* i forbindelse med kontroversen om eskimoernes hvalfangst proklamerede: „Hvis den eskimoiske kultur har brug for hvalfangst, så lad den gå ud og fange oppustelige modeller af hvaler“ (Boeri 1983:278).

Kampagnerne til fordel for dyrenes rettigheder er på konfrontationskurs med indfødte folk. Selvfølgelig har arktiske folk protesteret og forlangt at få deres rettigheder anerkendt og overholdt. Politiske organer, så som EU og IWC, har til en vis grad måttet integrere indfødte folks perspektiver. Arktiske folk har formået at kaste grus i anti-fangstorganisationernes kampagner og politiske arbejde. Organisationerne har haft svært ved at opretholde en ren politisk retorik centreret om dyrenes rettigheder, fordi det er meget politisk ukorrekt at angribe indfødte folk og deres fangstaktiviteter. Af taktiske, politiske årsager har anti-fangstorganisationerne måtte „bøje“ deres retorik og er blevet tvunget til at komme med et modspil til arktiske folks udspil og krav. Modspillet består i at mistænkeliggøre og miskreditere indfødte folk. I deres politiske retorik gemmer der sig en tvivlsom kulturforståelse og en nedværdigende holdning til indfødte folk. Således mener organisationerne bag kampagnerne bl.a., at indfødte folk ikke har en kultur, som berettiger dem til at kalde sig indfødte folk. Uden de rigtige kulturelementer vil anti-fangstorganisationerne ikke anerkende indfødte folks ret til at udnytte naturen. Og de kulturelementer, som organisationerne stiller som betingelse for indfødte folk, må ikke have noget med nutiden at gøre. For at være rigtige indfødte, må indfødte folk ikke have lighedspunkter med kulturer fra den vestlige verden. De indfødte folk skal være „ubesmittede“. D. Mathiasen fra Greenpeace har bl.a. sagt om grønlanderne:

De holder traditionen op for sig som en valgplakat. Men oprindeligheden er på retur. De må bekende kulør. *Enten* vil de have olie og uran og være industrialiserede. *Eller* også må de indrette en befolkningspolitik, som ikke infiltreres af industri og fremmede kulturer. (Lauritzen, P. 1987:13; min fremhævning)

Tilstedeværelsen af moderne teknologi i indfødte folks samfund betragtes af organisationerne som indikator for, at det indfødte og kulturelle er forsvundet eller på retur. Og har

de ingen „rigtig“ kultur, skal de heller ikke have nogle rettigheder, synes argumentationen at være. P. Moore fra Greenpeace spørger: „Selvfølgelig skal indfødte folk have lov til at være ude i vildmarken, men skal de have lov til at medbringe deres rifler og snescootere?“ (Pearce 1991:43). Anti-fangstorganisationerne har fået deres eget kulturpoliti, og de ser kun to muligheder for indfødte folk: *enten* er de rigtige indfødte folk med en forestillet oprindelig kultur i behold, *eller* også er de som andre mennesker i den moderne verden. Kulturpolitikets krav om kultureernes oprindelighed er overordentligt problematisk – praktisk, politisk såvel som ideologisk. Med en sådan kulturopfattelse placeres indfødte folk, deres samfund, kulturer og økonomier *uden for* en forestillet moderniserings- og udviklingssfære. Oprindelige kulturer (ofte betegnet som traditionelle) synes at være uforenelige med udvikling. Når kulturpolitiet sår tvivl om eksistensen af en unik eskimoisk kultur i det moderne samfund, er det samtidig et udtryk for et meget lineært og problematisk udviklingsbegreb: Udvikling hen imod det moderne (nutiden) er ensbetydende med tab af unik kultur. Antropologen J. Dahl argumenterer mod denne kulturopfattelse ved at fremhæve, at det netop er udvikling, som kendetegner en levende kultur, og at de fleste samfunds kulturelle chance ligger i evnen og muligheden for at *kontrollere* og *inkorporere* ny teknologi og andre elementer – ikke at forkaste dem (Dahl 1986:17). Kultur og udvikling er ikke antagonistiske størrelser, men af ét og samme materiale. At knytte indfødte folks rettigheder sammen med kravet om en præindustriel livsform udtrykt gennem fraværet af moderne teknologi er derfor en vildfarelse. Spørgsmålet, om hvordan indfødte folk opnår en bæredygtig udnyttelse af naturen, bliver for kulturpolitiet til et spørgsmål om, hvorvidt indfødte folk er oprindelige nok. De har en forestilling om, at den traditionelle livsform var i harmoni med naturen, hvorimod den moderne livsform er naturødelæggende. Hvis kulturpolitiet ser det mindste tegn på modernitet (f.eks. en snescooter eller en riffel) kriminaliseres indfødte folks brug af naturen, deres rettigheder ophører, og de latterliggør argumenter om fangstens kulturelle betydning (se Moffatt 1994). Mange fangere har følt anti-fangstkampagnerne som en moralsk stigmatisering af en livsform og nogle meget grundlæggende værdier. Fangerne mener, at fangsten har dannet basis for samfundenes overlevelse og udvikling op gennem historien. Deres værdier og fangstaktiviteter er blevet udråbt som umoralske, uciviliserede, barbariske og umoderne af anti-fangstorganisationerne. Ved at tale om fangerne som grusomme vilde kan man sætte sig selv i relief som de civiliserede. Denne taktik udnytter både europæiske og amerikanske politikere: „At holde af hvaler er et tegn på personlig og samfundsmæssig modenhed“ forkynder det tidlige medlem af *US Marine Mammal Commission* V. Schefer (Kalland 1994:12) – underforstået, at hvalfangstsamfund ikke er modne. I samme ånd skriver to jurister (D’Amato & Chopra 1991:27) i en artikel i *The American Journal of International Law*: „Et sindelag, som henrykkes over hvalfangst...er identisk med det sindelag, der accepterer folkemord på ‘mindreværdige’ mennesker“. Ud over at komme med grove anklager mod fangernes moral, argumenterer de i artiklen „for udvikelsen af den mest fundamentale af alle menneskerettigheder – retten til liv – til også at inkludere hvaler“. Et absurd mål, som fuldstændigt vil udvande menneskerettighedsbegrebet!

Anti-fangstorganisationernes selvbestaltede kulturpoliti anerkender ikke indfødte folk som en del af en sammenhængende verden under konstant forandring. Derfor accepterer de heller ikke, at indfødte folk har ændret deres kulturer og samfund siden tidernes morgen. Oprindeligheden består for kulturpolitiet i det isolerede, statiske og ahistoriske.

Ud over at være et politisk retorisk angreb på indfødte folks krav om at blive respekteret, afspejler det anti-fangstorganisationernes kulturforståelse.

Fangsten og dens betydning

Anti-fangstorganisationernes krav om, at indfødte folk skal leve op til det opstillede romantiske billede af indfødte folk som „ultima aboriginal“, er særdeles paternalistisk og undertrykkende. Dermed reproduceres ét af de træk, som gør et folk til et indfødt folk: en politisk marginalisering af et folk uden politisk indflydelse på sin egen fremtid. Indfødte folk er netop karakteriserede ved, at de er undertrykte, diskriminerede og har fået frataget muligheden for at indgå i ligeværdige relationer til andre folk/nationer. Arktiske folk kæmper imod deres placering som statister i anti-fangstorganisationernes urealistiske forestillingsverden. Hvis de ikke får stoppet den ideologiske og politiske hetz, vil det ende med, at de bliver yderligere marginaliserede, og at deres dagligdag bliver yderligere forringet. Allerede nu kan man se de sørgelige resultater af hetzen: stigende alkoholisme og selvmord i takt med, at de politiske og økonomiske muligheder bliver forringede. Den økonomiske afmatning i Arktis, der er opstået grundet kampagnerne mod handel med pels og hvalprodukter, har svækket de fangstaktiviteter, som bringer frisk kød på bordet i de arktiske folks samfund. Disse fangstaktiviteter, der ofte karakteriseres som subsistensfangst, kan kun opretholdes, hvis fangerfamilierne har adgang til en pengeindkomst. Fangst til eget forbrug og til uddeling eller salg i lokalsamfundet foregår i dag med moderne teknologi, som det er dyrt at anvende og vedligeholde. De arktiske folk har ændret deres teknologier og samfund igennem tusindvis af år for at *tilpasse* sig nye tider og for at *skabe* nye tider. Deres kulturer er under en kontinuerlig ændringsproces som alle andre levende kulturer. Arktiske folk kan ikke reduceres til passive objekter eller statister. De er i allerhøjeste grad aktive subjekter i en foranderlig verden. De forholder sig som aktører til en sammenhængende verden, påvirkes af den, diskuterer den og forsøger at ændre den. På trods af de mange ændringsprocesser, som fangerne har været igennem, har de ofte formået at opretholde en kulturel integritet. Imidlertid kan man frygte, at anti-fangstkampagnerne vil ramme så dybt ind i deres samfundsstrukturer, livsformer, selvforståelse og værdisystemer, at det vil bringe dem ud i en utrolig vanskelig situation. Flere steder i Arktis har de ansvarlige beslutningstagere støttet fangerne økonomisk, så de har kunnet opretholde subsistensfangsten. I Grønland gives støtten som tilskud til den pris, fangeren får for sine sælskind. I Nordalaska har man etableret flere arbejdspladser på baggrund af en indbringende olieindustri. Arbejdspladserne har modvirket samfundsopløsning og medført, at folk har fået en indtægt, hvorved de har kunnet opretholde subsistensfangsten. Som modspil til anti-fangstorganisationernes stigmatisering af fangerne kultur og liv ser vi flere og flere – ikke mindst mange unge blandt de indfødte folk – som bruger fangsten til at fremhæve deres unikke identitet som folk. F.eks. er der en omsiggribende revitalisering og interesse for at deltage i fangsten på grønlandshvaler i Nordalaska (Alaska Consultants ved Stephen Braund 1984:4,143 samt Cultural Anthropological Panel 1982:40). Opmærksomheden og interessen er ikke kun rettet mod fangsten, men også mod de sociale og kulturelle aktiviteter, som er knyttet hertil. Hvalfangstkomplekset kommer til at fremstå som et historisk stabilt, stærkt og livgivende økonomisk, kulturelt og socialt kompleks i en højst ustabil og turbulent tid. Fangerne sætter

deres kultur og selvforståelse i relief ved at bruge anti-fangstorganisationerne som modpol. Organisationerne forsøger jo netop at nedbryde alt, hvad fangerne og deres familier værdsætter. Derfor bliver anti-fangstkampagnerne *både* opfattet som et angreb på deres ret til at forvalte egne ressourcer og som et angreb på deres ret til at udvikle deres kulturer i de retninger, som de selv ønsker. Med anti-fangstorganisationerne som modstandere bliver fangst for de arktiske folk et levende symbol på retten til kulturel og politisk selvbestemmelse.

Arktiske folk mod større selvbestemmelse – fra statister til aktører

Den kulturelle opblomstring og ønsket om anerkendelsen af de arktiske folks selvbestemmelseret og dermed deres ret til fangst skal ikke ses som en tilbagevenden til før-moderne livsformer. Det er heller ikke en fornægtelse af det moderne. Det drejer sig om at skabe bedre betingelser for meningsfulde liv og fremtidsmuligheder i en moderne verden.

Selvbestemmelse har forskellige betydninger og udformninger alt afhængig af de givne muligheder og af den position, et folk har på den globale scene. Generelt kan man sige, at selvbestemmelse for indfødte folk betyder en større anerkendelse af dem som aktive agerende parter i den moderne verden. I praksis betyder det en anerkendelse af deres ret til både at kontrollere deres egne territorier og deres egen kulturelle og politiske fremtid. Der er tale om, at de vil have mulighed for at forbedre deres udfoldelsesmuligheder og deltagelse på den globale scene. Første skridt er, at Vesten må forlade sin stereotype opfattelse af indfødte folk som statister og indse, at disse allerede længe har været aktører på den globale scene. Næste skridt er, at bekræfte og underbygge indfødte folks rolle som aktører.

Indfødte folk har gjort meget for at tage de første spæde skridt hertil. For at genvinde muligheden for selvbestemmelse har indfødte folks repræsentanter og organisationer bl.a. gjort den globale scene til deres daglige arbejdsplads. De har organiseret sig på kryds og tværs af staternes grænser i håbet om at kunne påvirke de globale politiske processer, som har indflydelse på de lokale forhold. I 1977 organiserede inuit sig i *Inuit Circumpolar Conference*. Organisationen har siden spillet en væsentlig rolle i at få anerkendt inuits rettigheder og muligheder i Grønland, Canada og Alaska. De arktiske fangere (både indianere, inuit og aleutter) organiserede sig i *Indigenous Survival International*. Ved at udføre politisk lobbyvirksomhed og informere offentligheden i Nordamerika og Europa har denne organisation arbejdet på at gøre fangererhvervet mere synligt og bryde diskriminerende handelsbarrierer. Ud over at have sendt utallige fanger-delegationer til EU for at fortælle om fangstens betydning, hentede den i 1990 en delegation af EU-politikere til fangstområderne i Canada for at gøre rede for fangerens perspektiver på bæredygtighedsbegrebet og vise europæerne dagligdagen i Arktis. Alaskaeskimoerne ansætter antropologer og jurister til at komme med hårdtslående argumenter, som kan støtte eskimoerne i deres lobbyarbejde i den Internationale Hvalfangst-kommission. Grønlands Hjemmestyre har sendt en busfuld af politikere og fangerrepræsentanter rundt i Europa for at fortælle om sælfangsten i Grønland. Eksemplerne på arktiske folks arbejde på den globale scene er utallige.

Ændringsprocesser i Arktis er i høj grad bestemt af politiske processer og den offentlige mening uden for Arktis. Indfødte folk retter mere og mere deres politiske opmærk-

somhed mod den globale scene. Indfødte folks repræsentanter har formået at påvirke den globale diskussion om menneskerettigheder og naturforvaltning. De har eksempelvis formået at påvirke miljødebatten med det resultat, at lokale folks perspektiver integreres mere i beslutningsprocesserne. Således bliver det understreget i de arktiske staters miljøstrategi for Arktis (AEPS), at indfødte folks viden og perspektiver skal integreres i miljøarbejdet. En sådan målsætning ville have været usandsynlig for 10-15 år siden. Selv om indfødte folk er politisk marginaliserede folk, og det ikke mindst på den globale scene, så sætter de flere og flere fingeraftryk på politiske beslutninger, som vedrører dem. Arktiske folk har opnået mange resultater, som kan styrke de lokale samfund og kulturer, gennem samarbejde på internationalt og nationalt plan. Lidt firkantet kan man sige, at indfødte folk tænker lokalt, men agerer globalt, fordi det er blevet absolut nødvendigt at kunne begå sig på den globale scene for at få styrket det lokale og regionale. Styrkelsen af det lokale står i centrum, og det selv om forhandlinger og lobbyarbejde foregår i en korridor i EU, under et møde i den Internationale Hvalfangstkommission eller ved en frokost under miljøtopmødet i Rio. Arktiske folk arbejder på den globale scene for at gøre det universelle partikulært. De ønsker, at de universelle menneskerettigheder og de internationale vedtagne strategier for naturforvaltning og handel ligeledes skal komme dem til gode. Indfødte folks forståelse af verden som et sammenhængende hele gør det muligt for dem at styrke den kulturelle diversitet gennem politisk arbejde på den globale scene.

Anti-fangstorganisationerne agerer på samme scene på en helt anden måde end indfødte folk. For dem er det globale målet, mens det lokale er midlet. Her er sloganet „Tænk globalt – handel lokalt“ meget passende. Organisationernes mål er at globalisere deres moral i en sådan grad, at det nærmer sig neo-imperialisme eller missionering. De ønsker at universalisere det partikulære, altså at arbejde for en global kulturel ensretning med deres moral som rettesnor. En af måderne, hvorpå dette foregår, er ved at mobilisere forbrugere og aktivister på det lokale niveau. De påvirker gennem ændrede forbrugsvaner, kampagner og lobbyvirksomhed de nationale og internationale politiske organer og får derigennem sat deres mærkesager på den politiske dagsorden. Opfordringer til handelshindringer og forbrugerboykot er ligeledes måder, hvorpå anti-fangstorganisationerne fra det lokale niveau kan få deres ideologi og politiske ønsker globaliseret.

Globalisering og indfødte folk

Når man taler om globalisering, så handler diskussionen tit om, hvordan og i hvor høj grad kommunikationen er blevet verdensomfattende. Man taler f.eks. om informationsmotorveje og CNN-effekten. Mere og mere af den samme information bliver tilgængelig for flere og flere mennesker i verden. Det hævdes ofte, at dette giver en kulturel ensretning. Sammenhængen mellem kulturel ensretning og ekspansion af informations- og underholdningstilbuddene er ikke et så indlysende faktum, som man umiddelbart kan være fristet til at tro (se bl.a. Liep 1995). Globalisering skal ikke udelukkende ses som spredningen af parabolantennener og internetabonnenter ud i verdens afkroge. At verden bliver globaliseret kan også betyde, at folk får en bevidsthed om verden som et sammenhængende hele, hvilket betyder, at man er opmærksom på, at processer på lokalt/regionalt niveau påvirkes af processer andre steder i verden. Denne bevidsthed er samtidig

bevidstheden om ens egen position i en globaliseret verden. Frederik Barth har med sin klassiske introduktion til *Ethnic Groups and Boundaries* (Barth 1969) plæderet for en kulturopfattelse, hvor kultur og samfund ikke anskues som mere eller mindre isolerede øer. I Liep og Olwigs introduktion til bogen *Komplekse Liv* (Liep & Olwig 1993:9) står der: „Tidligere så man et samfunds kulturelle verdensopfattelse som en afspejling af de lokale forhold. Nu indser man, at et 'samfunds' kosmologi omfatter et rum, der rækker langt ud over dets grænser.“ Mange antropologer er ophørt med at se de lokale ændringsprocesser som løsrevne og isolerede processer og i stedet begyndt at se dem som dele af globale processer: „Kultur reproduceres i åbne, komplekse sociale systemer og kulturelle forbindelser – fælleshed om betydning er kompleks, fordelt og relativ. Det er årsagen til, at det vælgende individ, agenten eller aktøren, er blevet central i den nye antropologi og sociologi. Det betyder ikke, at man kan negligere virkningen af institutioner og sociale bevægelser. De kan bare ikke forstås inden for rammerne af et lukket, hierarkisk og velintegreret funktionelt system som tidligere“ (op.cit.:12). Eksemplerne med tobakshandelen, hval- og pelsfangsten og senere militariseringen i Nordalaska viser, at det er svært at tale om isolerede samfund. Arktiske folk var allerede på et tidligt tidspunkt stater og aktører på den globale scene. I slutningen af 1960'erne enterede anti-fangstorganisationerne den globale scene og begyndte at så tvivl om indfødte folks position som aktører. Organisationerne og deres kulturpoliti mener, at det, der kendetegner og skal kendetegne indfødte folk, er deres isolation fra resten af verden og de processer, som finder sted. Kun i det tilfælde vil organisationerne acceptere arktiske folks fangstaktiviteter. Kravene er så urealistiske, at det må betragtes som politisk retorik for at legitimere organisationernes hadske indstilling til fangersamfund, for i bund og grund er de imod *al* fangst. Anti-fangstorganisationer har ført en veritabel hetz mod arktiske folks fangstaktiviteter og deres ret til samt muligheder for at sælge deres produkter på verdensmarkedet. Organisationerne forsøger at gøre deres misantropiske ideologier globale, og det har i høj grad bragt dem på kollisionskurs med arktiske folk. Mens fangersamfundene kæmper med konsekvenserne af anti-fangstorganisationernes kampagner, så kæmper arktiske folks repræsentanter på den globale scene for at stoppe hetzen, skabe bedre fremtidsmuligheder for deres folk og for at få etableret større selvbestemmelse for indfødte folk i Arktis. Bevidstheden om de politiske muligheder og farer på den globale scene har givet indfødte folk nogle gode politiske muligheder nationalt og internationalt. Når talen falder på globaliseringsprocesser, må man ikke glemme, at der er forskellige måder, hvorpå man kan agere på den globale scene. Selv om flere og flere bliver opmærksomme på, at de globale relationer rækker ud til selv de mest afsidesliggende steder i verden, er der stadig store forskelle i kompetenceniveauet i omgangen med de globale processer og mulighederne for at påvirke dem. Indfødte folk er marginaliserede og har ikke mange presionsmidler at tage i brug. Økonomisk set er der en verden til forskel mellem de indfødte folks organisationer og anti-fangstorganisationerne, som konstant har deres lobbyister i magtens centrum. Indfødte folk har forsøgt at styrke deres position gennem politisk og erhvervs-mæssig organisering, og de arbejder løbende på kompetanceudvikling. Det har resulteret i forbedringer i mange indfødte folks samfund, men der er stadig lang vej til, at det globale samfund anerkender dem som lige medmennesker med samme ret til selvbestemmelse som andre folk.

Noter

1. Engelske citater er oversat af forfatteren.
2. Projektet blev skrinlagt, men 30 år senere fandt de lokale ud af, at AEC havde dumpet 7.500 kg radioaktivt affald fra Nevada direkte i jorden i Project Chariot-området uden beskyttende emballage og uden eskimoernes godkendelse. „Nu har vi fundet ud af at regeringen har udført eksperimenter på flora og fauna for at se hvilke effekter radioaktivt materiale har på dem“ (Craig 1994:275). Først i sommeren 1993 påbegyndtes oprydning af affaldet (Tundra Times 1993:1,12).
3. Det gælder ikke for inuit i Canada, da Canada ikke er medlem af IWC. Alligevel er Canadas hvalfangstpolitik berørt af forhandlingerne i IWC, da organisationen prøver at lægge moralsk pres på Canada.

Litteratur

- Alaska Consultants ved S. Braund
1984 Subsistence Study of Alaska Eskimo Whaling Villages. Report prepared for the U.S. Department of Interior
- Barth, F.
1969 Introduction. I: F. Barth (ed.): Ethnic Groups and Boundaries. Bergen: Universitetsforlaget
- Birket-Smith, K.
1927 Eskimoerne. København: Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag
- Bockstoce, J.
1980 Battle of the Bowheads. Natural History 59 (5)
1986 Whales, Ice and Men. Seattle: University of Washington Press
- Boeri, D.
1983 People of the Ice Whale. New York: E.P. Dutton
- Brøsted, J. & Fægteborg, M.
1987 Thule: Fangerfolk og militæranlæg. København: Akademisk Forlag
- Bruemmer, Fred
1971 Whalers of the North. The Beaver 302:3
- Burch, E. Jr.
1988 War and trade. I: W. Fitzhugh & A. Crowell (eds.): Crossroads of Continents: Cultures of Siberia and Alaska. Washington D.C.: Smithsonian Institution Press
- Chance, N.
1990 The Inupiat and Arctic Alaska. Forth Worth: Holt, Rinehart and Winston
- Craig, R.
1994 Inupiat. I: M.B. Davis (ed.): Native America in the Twentieth Century – an Encyclopedia. New York: Garland Publishing inc
- Cultural Anthropological Panel
1982 Report of the Cultural Anthropological Panel. I: G.P. Donovan (ed.): Aboriginal/Subsistence Whaling (with special reference to the Alaska and Greenland Fisheries), Cambridge: University Press & IWC
- D'Amato, A. & Chopra, S.
1991 Whales: Their Emerging Right to Life. American Journal of International Law 85 (1)
- Dahl, J.
1986 Udviklingsaspektet i kulturen. Stofskifte 14

- Dyer, R.
1995 Nuclear Contamination in the Russian Federation. I: American Association for the Advancement of Science: Nuclear and Chemical Contamination Issues in Russia and Kazakhstan: Cleanup, Management, and Prevention. Washington, D.C.: American Association for the Advancement of Science
- Feit, H.
1988 Brev til professor Fay Cohen
- Ferry, L.
1992 Den nye økologiske orden. København: Munksgaard/Rosinante
- Fienup-Riordan, A.
1990 Eskimo Essays. New Brunswick: Rutgers University Press
1995 Freeze Frame: Alaska Eskimos in the Movies. Washington: University of Washington Press
- Frederiksen, K.L.
1995 Kongen af Thule. København: Rhodos
- Freeman, M.M.R. & Kellert, Stephen
1992 Public Attitudes to Whales – Results of a Six-Country Survey. Canadian Circumpolar Institute and School of Forestry and Environmental Studies
- Hansen, B.
1988 Dene-indianerne og pelshandlerne. København: Specialrække nr. 16, Inst. for Antropologi
- Hickey, C.G.
1979 The Historic Beringian Trade Network: Its Nature and Origins. I: A.P. McCartney (ed.): Thule Eskimo Culture: An Anthropological Retrospective. Ottawa: National Museum of Canada
- Huntington, H.
1992 Wildlife Management and Subsistence Hunting in Alaska. London: Belhaven Press.
- Kalland, A.
1994 Miljøkamp på symboler: Superhvalen og andre myter. Global økologi, juni.
- Krugler, R.
1984 Historical Survey of Foreign Whaling: North America. I: H.K. Jacob, K. Snoeijng & R. Vaughan (eds.): Arctic Whaling. Groningen: Arctic Centre, University of Groningen.
- Lauritzen, P.
1987 Grønfred & co. I: N.W. Vogensen (ed.): N.A.P.A. – Grønland 1987. Nuuk: Nordens Institut i Grønland.
- Liep, J.
1995 Globale billeder. Jordens Folk 30 (4)
- Liep, J. & Olwig, K.F.
1993 Kulturel kompleksitet. I: J. Liep & K. Olwig (eds.): Komplekse liv – kulturel mangfoldighed i Danmark. København: Akademisk Forlag
- McBeath, G. & Morehouse, T.
1980 The Dynamics of Alaska Native Self-Government. Boston: University Press of America
- Moffatt, T.
1994 'Culture' No Longer Justifies Eskimo Whale Killing. Action Line, Fall.
- Møllerup, P.
1988 Debatindlæg. Det Fri Aktuelt, 16. november
- Murdoch, J.
1892 Ethnological Results of the Point Barrow Expedition. Bureau of Ethnology, 9th Annual Report, Washington D.C.

- Nash, R.
1989 The Rights of Nature. Wisconsin: University of Wisconsin Press
- O'Neill, D.
1989 Project Chariot: How Alaska escaped Nuclear Excavation. Bulletin of Atomic Scientists 45:10
1994 The Firecracker Boys. New York: St. Martin's Press
- Oswalt, W.
1967 Alaskan Eskimos. San Francisco: Chandler Publishing Company
- Pearce, F.
1991 Green Warriors: the People and Politics behind the Environmental Revolution. London: The Bodley Head
- Riffenburgh, B.
1993 The Myth of the Explorer. London: Belhaven Press
- Schroeder, R.F.
1989 Comment to article by Headland & Reid titled „Hunter-Gathers and Their Neighbors from Prehistory to the Present“. Current Anthropology 30 (1)
- Sejersen, F.
1995 Alaskaeskimoer og miljøbevægelse på kollisionskurs: En analyse af betydninger og opfattelser af hvaler og hvalfangst i Nordalaska. København: Specialerække nr. 60, Inst. for Antropologi
- Spencer, R.
1959 The North Alaskan Eskimo. Smithsonian Institution, Bureau of American Ethnology Bulletin 171. Washington: United States Government Printing Office
- The True North Strong and Free Inquiry Society
1989 The Arctic – Choices for Peace and Security. West Vancouver: Gordon Soules Book Publishers Ltd.
- Tundra Times
1993 Chariot haunts Pt. Hope, two more cancers found. Tundra Times, November 3
- Vejlager, J.
1934 Knud Rasmussen – en Bog om et Daadrigt Liv. København: Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck
- Østreng, W.
1989 The Militarization and Security Concept of the Arctic. I: The True North Strong and Free Inquiry Society: The Arctic – Choices for Peace and Security. West Vancouver: Gordon Soules Book Publishers Ltd.